

NKÜ HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

6183 SAYILI AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN'DA YER ALAN SUÇLARIN MUHAKEMESİNDE DAVA ŞARTI OLARAK İHBAR

Araş.Gör. Erdem Utku ÇAKIR *

ÖZET

Kamu alacağının doğumundan tahsiline kadar geçecek her aşamada korunmasını amaçlayan tedbirlerin alınması, bu alacağa eksiksiz kavuşulmasında hayati bir önem taşımaktadır. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da düzenlenen teminat isteme, ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuk başta olmak üzere alışıl gelmiş yöntemler yanında, birtakım fiiller yaptırım altına alınarak kamu alacağının korunması amacı desteklenmektedir. Kanunda yer alan yedi suçun dördünün yargılama usulü için bir şart koşulmuştur. Bu şart bir muhakeme şartı niteliğinde olup, alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memurunun ihbarı biçiminde somutlaşmaktadır. Alacaklı idarenin, kamu borçlularının borcu ödedikten sonraki durumları ile alakadar olmaları mecburiyeti doğrultusunda anlam kazanan bu muhakeme şartı, söz konusu suçların bir cezayla sonlanma oranını genel suçlara nazaran düşürmektedir. Muhakeme sürecinin başlamasını veya devamını bir şarta bağlamak kanun koyucuya ait bir yetki olmakla birlikte eğer mevcut olursa, bu şartın anlaşılır ve net biçimde düzenlenmesi zaruridir. İhbarı düzenleyen fıkrada da yapılacak kimi değişiklikler uygulamadaki aksaklıkların ve karışıklıkların giderilmesine yarar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler Muhakeme Şartı, İhbar, Kamu Alacakları, Kamu Borçlusu, Tahsil

NOTIFICATION AS A JUDGEMENT CONDITION FOR CRIMES IN THE LAW ABOUT THE COLLECTION OF PUBLIC RECEIVABLES NO. 6183

Res. Asist. Erdem Utku ÇAKIR

ABSTRACT

Taking measures aimed at protecting public receivables at every stage from birth to collection is of vital importance in achieving this receivable completely. The purpose of protecting public receivables is supported by taking a collateral, prudent lien, prudent accrual, as well as the usual methods of requesting collateral in the Law about the Collection of Public Receivables No. 6183. A separate condition is stipulated for the trial procedure of four of the seven crimes in the law. This condition is a condition of judgment and is embodied in the form of the notice of the largest official of the creditor public administration in that locality. This reasoning condition, which gained meaning in line with the obligation of the creditor administration to be concerned with the situation of the public debtors after they paid the debt, reduces the rate of termination of the crimes in question compared to the general crimes. While it is an authorization of the legislator to condition the start or continuation of the reasoning process, it is imperative to clearly and clearly regulate this condition, if any. Some amendments to be made in the paragraph that regulates the notify will also benefit from the disruption and confusion in the application.

Key Words Judgement Condition, Notify, Public Receivables, Public Debtor, Collection

*Araş. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, eucakir@uludag.edu.tr, ORCID 0000-0002-3518-9056

Extended Summary

Law on Collection Procedure of Public Receivables no. 6183 (the “Law number 6183”) regulates the collection procedure of public receivables involving tax claims and the follow-up procedures for the future receivables which are not finalized yet, including practices such as prudential accrual and contingent foreclosures.

The transfer of public receivables to the registers of Treasury Department on due time and in full amount is important for the financing of public services. The unpaid public receivables may hinder the public services in the macro scale and may also create a sense of inequality among citizens and taxpayers and damage the principle of justice. Efficient precautions are taken to ensure the collection of public receivables, and pecuniary penalties and liberty-binding punishments are imposed on those who do not obey these precautions.

This study aims to investigate trial procedures of Law Number 6183 rather than the legal elements, of the crimes. It emphasizes the denunciation as a condition in the trial of crimes. This article tries to identify the form of the denunciation in various aspects such as the authority to notify, the duration and other procedural aspects of sending denunciation notice.

First section addresses the crimes of Law Number 6183 in the following: disclosure of a secret in Article 107, Participating in Auctions and Buying Goods in Auctions in Article 108, Preventing the Collection of Public Receivables in Article 110, Making Misrepresentation in Article 111, Acquisition of Property and Not Notification of Increases in Article 112, Failure to Declare Property Owned by a Public Debtor in Article 113, Not Giving the Information That are Requested in Article 114. Accordingly, the presidents and members of any assessment and public sale commissions which take part in the process of forceful collection of public receivables, the officers of execution and bankruptcy departments, the receivers, the persons carrying out the services and orders of the collection departments, and the expert witnesses who perform a duty in the process of collection must not breach these rules taken by the government via laws for the protection of such public receivables.

Second section analyses the reporting of crimes and offenses in the Law Number 6183. As a rule, anyone can report, the identity of the denouncer (whistleblower) is not important. However, in some crimes, who will be notified is also clearly stated by the legislator. For example, crimes in Law Number 6183, Article 115, the creditor is followed up upon the notice of the highest official of the public administration in that location. Public Prosecutor could only takes upon the case after such denunciation of the highest official. In this context, the prosecution of the crimes by the Public Prosecutor's Office depends on the administration's opinion that these crimes are committed and and all the necessary investigation are completed by the highest official as a denouncer. That is to say, an inspection must be made by the creditor collection office which determines with a report that a crime has occurred as a result of the examination. This is a condition for a public case to be filed. On the other hand, Coşkun states that the crime of preventing the collection of the public receivables regulated in Article 110 is

not required a denunciation. So that, the public prosecutor shall conduct an investigation if, he becomes aware of the crime, either on his own or upon someone else's notice.

Third section looks at the nature and results of the denunciation. Authority to notify a denunciation to the creditor is left to the highest officer of the public administration in that location. This highest officer is the mayor if the creditor is a municipality and the governor if the creditor is a special provincial administration. Denunciation notice must be made in writing to the chief public prosecutor or law enforcement authorities. The Public Prosecutor, who is informed that the crime has been committed in a way other than the notification of the competent authority in the crimes covered by the Law Number 6183 should inform the highest official to examine the situation. If highest official reports its notice then it can begin prosecution. The Public Prosecutor must decide that there is no need for prosecution when the highest official notified and informed that he will not report the situation.

In conclusion, according to “principle of legality” which underlie of tax law, taxes, duties, charges and the same public receivables are created by financial obligation have to be enacted only with law. Article 115 of the Law Number 6183 creates some hesitations due to its writing technique and preferred concepts of the substance. Article 115 should have clearly stated whether it is regulated as a condition of judgment in terms of the crimes from Article 107 to Article 114. In summary, preferring the concept of "written application" rather than “denunciation” and clearly stating that this written application constitutes a judgment condition will bring an end to hesitations and complexity in practice.

GİRİŞ

Kamu hizmetlerinde, gelişmelere ve çeşitliliğe bağlı oluşan büyümeler, onların hayat kaynağı olarak değerlendirilebilecek olan kamu gelirlerinin artışının başlıca nedenleri arasında yer almaktadır. Devletler kamu harcamaları yapabilmek ve artan bütçe giderlerini karşılayabilmek için birtakım gelirlere başvurmaktadır. Bu gelirler her geçen sene çeşitlenerek artmaktadır. Devlet, ihtiyaç duyduğu ve kendisi bakımından alacak teşkil eden gelirlere bir an önce kavuşmak için gerekli düzenlemeleri yapmakta ve gereken tedbirleri almaktadır. Kamu alacağının doğumundan tahsiline kadar geçecek her aşamada korunmasını gerektiren tedbirlerin alınması, bu alacağa eksiksiz kavuşulmasında hayati bir önem taşımaktadır.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a¹ (AATUHK) adını da veren en belirgin süreç tahsil olmakla birlikte, kanun yalnızca kamu alacağının tahsiline odaklanmış olmayıp, bu aşamaya gelinceye kadar geçen süreçte kamu alacağının kısmen veya tamamen ortadan kalkmasını engelleyici hükümleri de içerisinde barındırmaktadır. AATUHK'da iyi niyetli kamu borçlularına kolaylık sağlandığı gibi, diğer taraftan kamu alacağının tahsilinin olanaksızlaşması tehlikesine karşı bazı güvenceler geliştirilmiştir². Kamu alacaklarında tahsilat kolaylığı ve koruma amacıyla teminat isteme, ihtiyati haciz ve ihtiyati tahakkuk gibi önlemlerin yanı sıra, rüçhan hakkı, kamu alacağı ödenmeden yapılamayacak işlemler ve iptal davası düzenlenmeleri bulunmaktadır. Amme alacaklarının korunmasında öngörülen ve kanunla düzenlenmiş alışılagelmiş yöntemler bu sayılanlar olmakla birlikte kimi fiillerin kanunla suç olarak düzenlenmesi ve karşılığında yine kanunla yaptırımlar öngörülmesi de kamu alacaklarının korunmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Konuları bakımından kamu icra suçları da diyebileceğimiz ve AATUHK'nın "Zamanaşımı, Terkin, Yasaklar ve Cezalar ve Son Hükümler" başlıklı Üçüncü Kısımının, "Yasaklar ve Cezalar" başlıklı İkinci Bölümünde düzenlenmiş olan suçların, cezanın genel önleme ve özel önleme amaçları da göz önünde bulundurulduğunda tahsil sürecini gözettiği anlaşılmaktadır.

Çalışmada AATUHK'da yer alan suçların unsurları ve yaptırımlarından ziyade, yargılama usulü üzerinde durulacaktır. Keza suçlarla ilgili bir muhakeme şartı öngörülmüş ve suçların da yer aldığı bölümde "Suçların Takibi" başlıklı 115. maddenin ilk fıkrasında bu husus açıkça belirtilmiştir. Suçların muhakemesinde bir şart olarak "ihbar" müessesesi, ihbarın şekli, ihbarı yapmaya yetkili merci ve süre gibi çeşitli açılardan incelenecek, bilhassa diğer

¹ Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 6183, Kabul Tarihi: 21.07.1953, RG 28.07.1953/8469

² Mualla Öncel, Ahmet Kumrulu ve Nami Çağan, Vergi Hukuku (18. Baskı, Turhan Kitabevi 2010) 166; Erdoğan Öner, Vergi Hukuku (11. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019) 193

muhakeme şartlarıyla karşılaştırılmak suretiyle aralarındaki ortak noktalar ve farklar belirlenmeye çalışılacaktır.

I. AATUHK'DA YER ALAN SUÇLARA GENEL BAKIŞ

A. TANIM

Tahsil süreci bazen uzun bir zaman sürecine yayılan bir özellik göstermektedir. Bu süreçte bir tarafta kamu hizmeti sunmak için kaynağa ihtiyaç duyan devlet, diğer tarafta ise kendi harcanabilir varlığının eksilmemesini/daha az eksilmesini arzu eden kamu borçlusu bulunmaktadır. Borçlu borcunu kendi rızasıyla, eksiksiz bir biçimde ve tam zamanında ifa ettiğinde problem meydana gelmez. Kamu hizmetlerinin devamlılığı, kolektif çıkarın bireysel çıkara belli bir ölçüde üstün tutulması gibi ilkeler, kamusal ihtiyaçların karşılanması için gerekli fonların riske sokulmadan düzenli ve zamanında sağlanmasını zorunlu kılmaktadır³. Bu zorunluluk ise kamu alacaklarının özel alacaklara nazaran daha özel ve etkili usullere göre tahsiline gerek gösterir. Kamu icra hukuku da özel icra hukukuna göre varlığını şüphesiz bu zorunluluğa borçludur. Kamu icra hukuku, devlet başta olmak üzere kamu idarelerinin ve kurumlarının, mali yükümlerden doğan alacaklarıyla ilgili güvence önlemlerini, bunların ödenmesini ve hukuki cebre dayalı olarak ödenmesini düzenleyen bir mali hukuk dalı olarak tanımlanmaktadır⁴.

AATUHK'da yer alan, hapis cezası ve/veya adli para cezası gerektiren, icrai veya ihmali hareketle işlenebilen mali karakterli suçlar “kamu icra suçları” olarak da nitelendirilebilirler. AATUHK'nın “Zamanaşımı, Terkin, Yasaklar ve Cezalar ve Son Hükümler” başlıklı Üçüncü Kısımının “Yasaklar ve Cezalar” başlıklı İkinci bölümünde (m. 107- 115) toplam 9 madde bulunmakta olup bunların ilk yedisinde yer verilen suçlar tüm maddi unsurlarıyla tanımlanmıştır.

B. AATUHK 'DA YER ALAN SUÇLAR

Ceza hukukuyla ilgili genel hükümler, ceza hukukuna hakim temel ilkeler ve suçlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) yer almaktadır. Bununla birlikte TCK, maddi anlamda ceza hukukun tek kaynağı olmayıp, başka kanunlarda da ceza normları bulunmaktadır. Bu tür kanunlar, TCK m. 5'te “özel ceza kanunları” ve “ceza içeren kanunlar” olarak ifade edilmiştir. Özel ceza kanunlarının ve ceza içeren kanunların oluşturduğu bütüne yan ceza

³ Öncel, Kumrulu ve Çağan, (n 2) 158

⁴ Yusuf Karakoç, Kamu Alacaklarının Tahsili Aşamasında Ortaya Çıkan ve Vergi Yargısında Çözümlenen Uyuşmazlıklar (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 2000) 24

kanunları adı da verilmektedir⁵. Toplumsal yaşamın giderek karmaşık hale gelmesi değişik alanların farklı kanunlarla yaptırım altına alınmasını sonuçlamaktadır. 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu⁶, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu⁷ gibi kanunlar özel ceza kanunları olup belirli kişilere uygulanmaktadırlar ve ceza hukukunun belirli dallarını düzenlemektedirler. AATUHK ise özel ceza kanunu değildir. Ancak, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu⁸ (İİK), 5411 sayılı Bankacılık Kanunu⁹ veya 213 sayılı Vergi Usul Kanunu¹⁰ gibi “ceza içeren kanun” dur.

AATUHK ile genel kanun olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu¹¹ arasındaki ilişki yine TCK m. 5 ile belirlenmiştir. Anılan maddeye uyarınca TCK’nın genel hükümleri, AATUHK’da düzenlenmiş suçlar hakkında da uygulanır. Bu suçlardan, kimisinin cezasına madde hükmünde yer verilmeyerek TCK’ya atıfta bulunulmakla yetinilmiş (Sırrın İfşası m. 107), kimilerinde ise suç tipleri yaptırımlarıyla birlikte detaylı bir biçimde düzenlenmiş bulunmaktadır.

AATUHK’da 7 adet suç düzenlenmiştir. Bu suçlar;

- Sırrın İfşası (m. 107)
- Artırmalara Katılma ve Artırmalarda Mal Satın Alma (m. 108)
- Amme Alacağına Tahsiline Engel Olma (m. 110)
- Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunma (m. 111)
- Mal Edinme ve Artmalarını Bildirmeme (m. 112)
- Amme Borçlusuna Ait Elleri Bulundurdukları Malları Bildirmeme (m. 113)
- İstenecek Bilgileri Vermeme (m. 114)

C. SUÇLARIN MUHAKEMESİ

1. Genel Olarak

Bir suçun işlenip işlenmediğini, işlenmişse kim tarafından ve hangi şartlar altında işlendiği ve yaptırımının ne olacağı gibi sorulara çözüm getirebilmek adına yapılan iddia, savunma ve yargılama niteliğindeki bir dizi faaliyet olarak tanımlanan¹² ceza muhakemesinin ana kaynağı, *genel kanun* niteliğindeki 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu¹³ (CMK)’dur.

⁵ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (9. Baskı, Seçkin Yayınevi 2018) 107

⁶ Askeri Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 1632, Kabul Tarihi: 22.05.1930, RG 15.06.1930/ 1520

⁷ Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Kanun Numarası: 5607, Kabul Tarihi: 21.03.2007, RG 31.03.2007/ 26479

⁸ İcra İflas Kanunu, Kanun Numarası: 2004, Kabul Tarihi: 09.06.1932, RG 19.06.1932/2128

⁹ Bankacılık Kanunu, Kanun Numarası: 5411, Kabul Tarihi: 19.10.2005, RG 01.11.2005/ 25983 (Mük.)

¹⁰ Vergi Usul Kanunu, Kanun Numarası: 213, Kabul Tarihi: 04.01.1961, RG 10.01.1961/10703-10705

¹¹ Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.09.2004, RG 12.10.2004/25611

¹² Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku (12. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019) 40

¹³ Ceza Muhakemesi Kanunu, Kanun Numarası: 5271, Kabul Tarihi: 04.12.2004, RG 17.12.2004/25673

Öte yandan bazı kanunlarda da özel muhakeme kurallarına rastlanılabilmektedir. Örneğin 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun "Usul hükümleri" başlıklı ayrı bir bölümü bulunmakta ve adı geçen bölümde, arama, elkoyma gibi koruma tedbirleri ile müsadere, tasfiye gibi birtakım tedbirlere yer verilmiştir. Keza, içinde ülkemizde sıkça işlenen suçları¹⁴ barındıran İcra İflas Kanunu'nda, ilgili suçlardan dolayı kovuşturma yapmaya görevli ve yetkili mahkemeyi belirleyen hükümlerle birlikte, yargılama usulü ve duruşma gibi ceza muhakemesini doğrudan ilgilendiren düzenlemeler yer almaktadır. Bunların dışında varsa yargılama şartları da kimi kanunlarda soruşturma ve kovuşturma usulü başlığı altında düzenlenebilmektedir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yer alan suçların şikâyete tabi olduğu ve şikâyetin ne suretle yapılacağı gibi hususlar, söz konusu kanunun 75. maddesiyle hüküm altına alınmıştır. AATUHK'da ise muhakemeyi ilgilendiren bir hükme suçların hemen arkasından gelmek üzere yer verilmiştir. Kanunun "Suçların takibi" başlıklı 115. maddesi şu şekildedir:

"110 ila 114 üncü maddelerde yazılı suçlar, alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memurunun ihbarı üzerine Cumhuriyet Savcılığı tarafından takip olunur.

Bu suçlar bir hükmi şahsın idare ve muamelelerini görme sırasında işlenmiş ise ceza, hükmi şahsın ortaklarından, mümessil ve vekillerinden, tasfiye memurlarından idare meclisi reis ve azasından, murakıp ve müfettişlerinden veya müstahdemlerinden muameleyi yapmış olanlar hakkında hükmolunur."

2. Suçların Takip Usulü

AATUHK'da yer alan suçlar yargılama usulü açısından bir özellik arz etmektedir. Bu durumun yansıması ise yukarıda belirtildiği üzere AATUHK m. 115'dir. Özel bir yargılama usulüne işaret eden bu madde hükmü görüldüğü gibi, Amme Alacağının Tahsiline Engel Olma Suçundan (m. 110) başlamak üzere; Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunma Suçu (m. 111), Mal Edinme ve Artmalarını Bildirmeme Suçu (m. 112), Amme Borçlusuna Ait Elllerinde Bulundurdukları Malları Bildirmeme Suçu (m. 113) ve İstenecek Bilgileri Vermeme Suçu (m. 114) için geçerlidir. Diğer suçların muhakemesinde 115. maddenin ilk fıkrası göz önünde bulundurulmayacaktır. Kanun koyucunun bu tercihinin sebebini, şarta tabi kılınmayan suçların

---

¹⁴ İcra ve İflas Kanunu uyarınca işlenen suç sayısı 2018 yılı verilerine göre 194.236 dır. Bu suçlar oransal olarak ise diğer tüm özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlar içinde %28.7 ile ilk sırada yer almaktadır. ><http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1982019170455istatistik2018.pdf>> 2019 yılında ise icra suçlarında az da olsa düşüş yaşansa da ilk sıradaki yerini korumuştur. 2019 yılında İcra ve İflas Kanunu uyarınca açılan dava sayısı 184.639 adet olup, oran %26.5 olarak gerçekleşmiştir. <<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>> Erişim Tarihi 12.08.2020

faillerinde aranması gerektiği kanaatindeyiz. Zira m. 107’de yer alan “Sırrın ifşası suçu” bir özgü suç olup, yalnızca AATUHK’nın tatbikinde vazifeli olan kimseler fail olabilmektedir. Diğer yandan “Artırmalara Katılmayacak ve Artırmalarda Mal Satın Alamayacak Olanlar” başlıklı m. 108’de yer verilen fiillere aykırı hareket etmeleri halinde cezalandırılmaları öngörülmüş olanlar yine Kanunun tatbikinde görevli olanlarla, bu kimselerin eşleri, üçüncü derece dâhil kan ve sıhri hısımlarıdır. Dolayısıyla bu suç da bir özgü suçtur. İhbar şartına bağlanan diğer suçlarda ise (113. madde hariç) fail, kamu borçlularıdır. Böylelikle alacaklı idare, konu adli makamlara intikal etmeden durumu kendi süzgecinden geçirerek kamu borçlularının aleyhine bir soruşturmaya başlanması konusunda bir karar vermek durumundadır.

AATUHK’nın gerekçesinde de¹⁵ kamu borçlularının özel hukuk sahasındaki borçlulardan farklı konumları şu şekilde ortaya konulmaktadır; “*Özel hukuk sahasındaki bir alacaklıyı, borçlusunun, alacak tahsil edildikten sonraki ekonomik durumu alâkadar etmeyebilir. Hâlbuki kamu borçluları, kamu idarelerinin gelir kaynaklarını teşkil ettiklerinden, kamu idareleri, bu kimselerin mevcut borç ödendikten sonraki durumları ile de alâkadar olmak mecburiyetindedirler*”. Alacağını güvence altına alarak, kolay ve hızlı tahsil etmek amacıyla hareket eden alacaklı kamu idaresiyle, karşı tarafta nispeten zayıf konumdaki kamu borçlusu arasındaki menfaat dengesinin sağlanması yolunda AATUHK’da yer alan suçların yargılanmasının şarta bağlanmasından da istifade edildiği söylenebilecektir. Hapiste olan bir kamu borçlusunun borcunu ifa etmesi daha da güçleşecek hatta imkânsız hale gelebilecektir. Böylesi bir ihtimalde, alacaklı kamu idaresinin kendi gelir kaynağını kurutma tehlikesi de ortaya çıkacaktır¹⁶.

II. AATUHK’DA YER ALAN SUÇLARIN İHBARI

A. GENEL OLARAK MUHAKEME ŞARTLARI

Kural olarak şarta bağlı olmamakla birlikte, ceza muhakemesinde, bazı hallerde soruşturmaya başlanması, yürütülmesi, kamu davasının açılması ve yargılama yapılması belli şartların gerçekleşmesine veya belli engellerin bulunmamasına bağlı olabilir¹⁷. İşte, kamu davasının açılabilmesini ve açılmış olan davaya devam olunarak yargılama yapılabilmesini sağlayan koşulların bütününe muhakeme şartları adı verilmektedir¹⁸. Muhakeme şartlarının getiriliş amacı birbirinden farklı olduğu gibi, muhakemenin yürüyüşüne etkileri de farklı

¹⁵ <https://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/gerekceler/6183/cilt_3_6183_sayili_kanun.pdf> Erişim Tarihi 12.08.2020

¹⁶ Adnan Gerçek, Kamu Alacaklarının Tahsil Hukuku (6. Baskı, Ekin Yayınevi 2020) 20

¹⁷ Cumhuriyet Şahin ve Neslihan Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku-I (10. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019) 53

¹⁸ Uğur Alacakaptan, Suçun Unsurları (2. Baskı, Sevinç Matbaası 1975) 7; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 12) 107; Yener Ünver ve Hakan Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku (14. Baskı, Adalet Yayınevi 2018) 93

olabilir. Örneğin şikâyetle, suçtan zarar görenin iradesine önem vermek ve mahkemelerin iş yükünü hafifletmek için muhakeme şartı öngörülmüşken, bu neden, uzlaşmada mağduru korumak, izinde ise devletin çıkarını korumak olarak kabul edilebilir¹⁹. Doktrinde ve uygulamada muhakeme şartları terimi yerine, muhakeme engelleri, takip şartları, dava şartları, kovuşturma şartları, soruşturma ve kovuşturma koşulları gibi farklı kullanımlara da rastlanılmaktadır. CMK ise, m. 223/8’de “soruşturma ve kovuşturma şartları” demeyi tercih etmiştir. Ayrıca 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu²⁰,’nda ise açık bir biçimde “muhakeme şartı” , VUK m. 367’de ise “mütalaa” kavramının kullanıldığı görülmektedir.

Şarta bağlı olmayan muhakemenin suçun unsurları tamamlanınca yapılması gerekirken, şarta bağlı olan muhakemede ayrıca şartın gerçekleşmesi aranır²¹. Doktrinde muhakeme şartlarının maddi ceza hukukuna mı yoksa ceza muhakemesine mi ait olduğu konusunda tartışmalar bulunmakla birlikte, ceza muhakemesi hukuku kurumu oldukları hususunda çoğunluk görüşü bulunmaktadır²² . Zira muhakeme şartları ceza muhakemesinin işleyişini etkileyen şartlardır. Şartın bulunmaması muhakemeye engel olur. Muhakeme şartlarının, ceza muhakemesi hukuku kurumları olarak kabul edilmesinin bir sonucu olarak, derhal uygulama ilkesi gereği, bu şartların yürürlüğe girdikleri tarih itibariyle şüpheli veya sanığın lehine ya da aleyhine mi olduklarına bakılmaksızın uygulanmaları gerekir. Muhakeme şartının bulunup bulunmadığı muhakemenin her aşamasında resen araştırılır²³. Kamu davasının mecburiliği ilkesi, bir suç işlediğinin haberinin alınması üzerine yetkili makamlarca derhal soruşturmaya girişilmesini, soruşturma neticesinde yeterli suç şüphesinin bulunması ve dava şartlarının gerçekleşmesi halinde kamu davasının açılmasını ve açıldıktan sonra takip edilmesini ifade etmektedir²⁴. Kural bu olmakla birlikte ilkenin sakıncalarının giderilmesi bakımından birtakım istisnalar getirilmiştir. Bu istisnalardan birisini de muhakeme şartları oluşturmaktadır. Aşağıda, AATUHK’da düzenlenen suçların bir kısmı için yine aynı kanunla öngörülen bir muhakeme şartından bahsedilecek, bu şartın benzer muhakeme şartlarından farklarına değinilecektir.

---

¹⁹ Şahin ve Göktürk (n 17) 54

²⁰ Sermaye Piyasası Kanunu, Kanun Numarası: 6362, Kabul Tarihi: 06.12.2012, RG 30.12.2012/ 28513

²¹ Şahin ve Göktürk, (n 17) 55

²² Muhakeme şartlarının hukuki mahiyeti hakkında tartışmalar için bkz. Efe Can Karabulut, ‘Karşılaştırmalı Olarak Objektif Cezalandırılabilir Şartları ve Muhakeme Şartları’ (YL Tezi, Gazi Üniversitesi, 2016) 96-99

²³ Şahin ve Göktürk (n 17) 58; Ünver ve Hakeri (n 18) 93; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 11) 108

²⁴ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 11) 67

B. BİR MUHAKEME ŞARTI OLARAK İHBAR

Cumhuriyet Savcısı, suç şüphesinin ortaya çıkmasıyla birlikte (kendisine yapılan ihbar, yazılı başvuru, suç duyurusu veya şikâyet üzerine veya resen) şüphenin doğruluğunun tespiti için hemen işin gerçeğini araştırmaya başlamalı ve kovuşturma aşamasında maddi gerçeğin ortaya çıkmasına yarayabilecek tüm yasal yöntemlere başvurmalıdır. Bu husus CMK m. 160/1’de, *"Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hali öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar."* şeklinde somutlaşmıştır. Soruşturma aşaması suç şüphesinin öğrenilmesiyle başlar. Suç şüphesi, resen öğrenilebileceği gibi ihbar, yazılı başvuru, suç duyurusu, talep veya şikâyet gibi yollarla da ilgili makama iletilebilir.

Arapça “haber” kökünden türemiş olan ihbar kelimesi, bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi anlamında kullanılmaktadır²⁵. Ceza muhakemesinde ihbar ise resen soruşturulan bir suçtan haberdar olan bir kimsenin durumu yetkili makamlara bildirmesidir²⁶. Usulüne uygun olarak yapılmamış şikâyetlerle, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olmayan suçlarda şikâyet adı altında yapılan bildirimler de şikâyet sayılmadığından ihbar olarak kabul edilirler²⁷.

CMK m. 158’e göre; *"Suça ilişkin ihbar veya şikâyet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir. Ayrıca valilik veya kaymakamlığa ya da mahkemeye yapılan ihbar, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir"*. Kural olarak herkes ihbarda bulunabilir, ihbarcının kimliğinin önemi yoktur. Ancak bazı suçlarda ihbarın kimin tarafından yapılacağı, kanun koyucu tarafından ayrıca ve açıkça belirtilmektedir. Örneğin, AATUHK’da yer alan suçlar, m. 115 uyarınca alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memurunun ihbarı üzerine takip olunur. Hal böyle olunca AATUHK m. 110 ila 114. maddelerinde düzenlenmiş bulunan suçlardan dolayı kanunun tabiriyle “bir takibe” başlanması mahallin en büyük memurunun ihbarına bağlanmıştır. Böylelikle “sıradan bir haberdar etme biçimi” olan ihbar, bir kimseye özgülenmek suretiyle bir dava şartına dönüşmüştür²⁸. Ancak bazı yazarlar bu ihbarın kimin tarafından yapıldığının öneminin bulunmadığını öne sürmektedir. Örneğin COŞKUN, AATUHK m. 110’da

²⁵<<https://sozluk.gov.tr/>> Erişim Tarihi 14.08.2020

²⁶ Özbek, Doğan ve Bacaksız, (n 11) 189

²⁷ Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku (7. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019) 567

²⁸ Aynı yönde görüş için bkz. İsa Başbüyük, ‘Kamu İcra Hukukunda Kamu Alacağıın Tahsiline Etki Eden Suçlar AATUHK m.110-114’ (2014) 16 Özel Sayı Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, 4613, 4627

düzenlenen amme alacağının tahsiline engel olma suçunun şikâyete bağlı olmadığını belirtmekle birlikte, Cumhuriyet savcısının kendiliğinden ya da bir başkasının ihbarı üzerine suçtan haberdar olması halinde de soruşturma yapabileceğini ileri sürmektedir²⁹. İhbarı muhakeme şartı olarak kabul etmeyen bu görüşe katılmıyoruz. Zira kanun koyucunun, mahallin en büyük mülki amirinin ihbarını araması, ihbara ayrı bir anlam katarak onu bir muhakeme şartı niteliğine sokmaktadır. Eğer böyle bir niyet içinde olmasaydı TCK'da ve diğer kanunlarda yer alan çoğu suçta olduğu gibi ne ihbardan ne de ihbarı yapacak kişiden söz edilirdi. Metinde mahallin en büyük mülki amirinin ihbarının bir muhakeme şartı olduğu ayrıca belirtilmemektedir. Örneğin 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 162'de bankacılık suçlarına ilişkin soruşturma ve kovuşturma yapılması, “*Kurum veya Fon tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına*” bağlandığı hüküm altına alınmış, aynı maddede “*Bu başvuru muhakeme şartı niteliğindedir.*” denilmek suretiyle yazılı başvurunun hukuki niteliği açıkça ortaya konulmuştur³⁰. Bu konuya ilişkin başka bir örnek de 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'ndan verilebilir. Kanunun “Yazılı başvuru ve özel soruşturma usulleri” başlıklı 115. maddesi şu şekildedir; “Bu Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı soruşturma yapılması, Kurul tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır. Bu başvuru muhakeme şartı niteliğindedir.” AATUHK m. 115'de ihbarın bir muhakeme şartı olduğunun, verdiğimiz örneklerde olduğu gibi açıkça zikredilmemesi bir eksiklik olmakla beraber bu eksiklik, ihbarın hukuki niteliğinde bir değişiklik meydana getirmemektedir.

C. İHBARIN DİĞER MUHAKEME ŞARTLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

AATUHK m. 115'de düzenlenen ihbar, usul hukukunda yer alan başka bir muhakeme şartı olan şikâyetten farklı özellikler içermekte, bazı noktalar bakımından talebe benzetilmekte, çoğu özelliği açısından ise yazılı başvuruya yakın bir nitelik taşımaktadır. Hukuki niteliğinin daha açık bir şekilde ortaya konulabilmesi için ihbarın diğer muhakeme şartlarıyla karşılaştırılmasında fayda görmekteyiz.

1. Şikâyet ile Karşılaştırılması

Soruşturma makamları suç şüphesine kendi gözlemlerine dayalı olarak rastlayabilecekleri gibi bu durum başka bir yolla da gerçekleşebilir. Suç şüphesinin öğrenilmesi

²⁹ Mahmut Coşkun, Açıklamalı ve İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (3. Baskı, Seçkin Yayınevi 2016) 1169

³⁰ “Gerek soruşturma gerekse kovuşturma aşamasında muhakeme şartı niteliğindeki "Yazılı Başvuru" şartının gerçekleşmediği anlaşılacakla düşme kararı verilmesi gerektiği gözetilmeksizin davaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması, hatalıdır.” Yar. 7 CD, E. 2015/14025, K. 2019/31096, 09.05.2019 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

yollarının en önemlilerinden birisi de şikâyetdir. Şikâyet, mağdur veya suçtan zarar görenin, yetkili makama başvurarak suç teşkil eden bir fiil nedeniyle soruşturma ve kovuşturma yapılması yönündeki irade açıklamasıdır³¹. Şikâyet, kullanılması yönünden ceza muhakemesine ait bir kurum olmakla birlikte muhteviyatı itibarıyla maddi ceza hukukuna dâhil edilmektedir³². Bu nedenle şikâyet, TCK m. 73’de düzenlenmiştir. Hangi suçların soruşturulması ve kovuşturulmasının şikâyete bağlı olacağını kanun tayin eder. Bazı suçlar mutlak biçimde şikâyet şartına tabi tutulmuşken, resen soruşturulan ve kovuşturulan suçların bazıları da kimi nedenlerle şikâyete bağlı olarak takip edilebilmektedir. Örneğin TCK m. 125’de düzenlenen “Hakaret” suçunun, soruşturulması ve kovuşturulması (kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen hariç) mağdurun şikâyetine bağlıdır. Keza TCK m. 151’de hüküm altına alınan mala zarar verme suçu da mağdurun şikâyeti üzerine soruşturulur ve kovuşturulur. Bu gibi yaptırım anlamında hafif olarak değerlendirilebilecek suçlarda, ilgililerin şikâyetçi olmaması halinde devletin cezalandırmakta ısrar etmesi gereksiz görülmüştür. Ancak TCK m. 102’de yer alan cinsel saldırı gibi kural olarak resen soruşturulan ve kovuşturulan bir suçun, vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlanmıştır. Bu noktada bir şikâyet şartı öngörülmesi, bu fiil resen kovuşturulduğunda mağdurun daha çok zarar görme ihtimaline bağlanmaktadır. Görüldüğü üzere kanun koyucunun kimi suçları şikâyet şartına bağlamasının çeşitli sebepleri bulunabilmektedir³³.

Şikâyet, şikâyete hakkı olan kişinin zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla, fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlamak üzere altı ay içinde yapılmalıdır. Bu süre hak düşürücü süre niteliğinde olup şikâyetin hak sahibi kişi tarafından bizzat yapılmayan veya süresinden sonra yapılan şikâyet hukuki sonuç doğurmayacaktır³⁴. Şikâyet suç oluşturan bir fiile ilişkin olmalı ve fail hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını isteme talebini içermelidir. Ancak şikâyette failin belirtilmesine gerek yoktur³⁵. Zira fail değil, fiil şikâyet edilmektedir. Failin bilinmesi şikâyet süresinin başlaması bakımından özellik göstermektedir. Yapılmış olan şikâyetten ise vazgeçilebilir. TCK m. 73/4 uyarınca kovuşturma

³¹ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (12. Baskı, Seçkin Yayınevi 2016) 675

³² Faruk Erem, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Cilt 1 (10. Baskı, Anakra Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1973) 200

³³ “Bazı suçların takibinin şikâyete bağlı tutulma nedeni, sanığın yargılama sürecinin dışına çıkarılmasının tercih edilmesi, yargılama sürecine başvurulmadan suç ile uyumsuzluğun giderilmesi, yargılama ekonomisi ve sanığın yargılama sürecinde hukuki durumundaki belirsizliğin giderilmesidir.” Yar. 18 CD, E. 2018/6021 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

³⁴ Yar. CGK, E. 2014/12-15, K. 2015/38, 10.03.2015; Yar. CGK, E. 2013/12-835, K. 2014/320, 10.06.2014 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

³⁵ Erem (n 32) 207; Özgenç (n 31) 678

yapılabilmesi şikâyete bağlı suçlarda kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar gören kişinin vazgeçmesi davayı düşürür. Şikâyetten vazgeçme kural olarak en geç hüküm kesinleşinceye kadar mümkündür. Hükümün kesinleşmesinden sonraki vazgeçme cezanın infazına engel olmaz³⁶. Şikâyetten vazgeçme iki taraflı bir işlem olup onu kabul etmeyen sanığı etkilemez. Bu nedenle şikâyetten vazgeçme halinde sanıktan TCK m. 73/6 gereği, “*şikâyetten vazgeçmeyi kabul edip etmediği sorularak sonucuna göre hukuki durumunun değerlendirilmesinde*” zorunluluk bulunmaktadır³⁷.

Yukarıda verilen genel bilgiler ışığında, şikâyet ile AATUHK’da yer alan suçların ihbarı arasındaki karşılaştırmanın sonuçları şu şekilde sıralanabilir;

- TCK, şikâyetin bulunmaması halinde hem soruşturmanın hem de kovuşturmanın yapılamayacağını zikrederek, şikâyetin bir muhakeme şartı olduğunu açıkça kabul etmektedir. İhbarın niteliği hakkında ise tam bir açıklık bulunmamakta; AATUHK m. 115’de “... Cumhuriyet Savcılığı tarafından takip olunur” denilmek suretiyle eksikliği halinde sadece soruşturulmaya başlanamayacağı sonucu çıkmaktadır.

- Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda kimlerin şikâyete hakkı olduğu tek tek sayılmamakta, “şikâyet hakkı olan yetkili kimse” kavramı kullanılmaktadır. İhbarda ise, kimin ihbarda bulunacağı madde metninde belirtilerek, alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memuruna ihbarda bulunma yetkisi hasredilmektedir.

- Şikâyet hak düşürücü süreye tabi olup, bu süre fiili ve faili öğrenmeden itibaren altı aydır. İhbarla ilgili ise kanunda ayrıca ve açıkça bir süre öngörülmemiştir.

- Şikâyet cumhuriyet savcılığı başta olmak üzere, kolluk makamlarına, valiliğe, kaymakamlığa, mahkemeye ve elçiliklerle konsolosluklara yapılabilirken, ihbarın Cumhuriyet savcılığına yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.

- Şikâyetten vazgeçme mümkünken, yapılmış olan ihbarın geri alınması mümkün değildir.

- Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suçlarda, şikâyet hakkı olan kimsenin bu hakkı kullanmayacağına ilişkin yapmış olduğu irade açıklaması anlamına gelen şikâyetten feragat müessesesinden söz edilebilirken, ihbardan feragat söz konusu değildir.

---

³⁶ “Hükümün kesinleşmesinden sonra yapılan uyarılama yargılanmasında şikâyetten vazgeçme cezanın infazına engel olmayacağından, davanın şikâyetten vazgeçme nedeniyle düşürülmesine karar verilmesi hukuka aykırıdır.” Yar. 2 CD, E. 2009/37683 K. 2011/5070, 14.03.2011 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

³⁷ “Sanık hakkındaki şikâyetinden vazgeçtiğinin anlaşılması karşısında, şikâyetten vazgeçmeyi kabul edip etmediği sanıktan sorularak, sonucuna göre kamu davasının düşürülmesine karar verilip verilmeyeceği hususunun değerlendirilmesi gerekir.” Yar. 2 CD, E. 2013/16430, K. 2013/15753, 12.06.2013 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

Şikâyet hakkı olan kimse ve ya kimselerin bu haklarını kullanıp kullanmamaları kendi iradelerine bağlı iken, ihbarın yapılmasında mahallin en büyük memurunun takdir yetkisi bulunmamaktadır.

2. Talep ile Karşılaştırılması

TCK uygulamasında talep veya istem, Adalet Bakanı tarafından gerçekleştirilmekte olup Kanunun 12. maddesinin 1. , 3. ve 4. fıkraları ile 13. maddesinin 2. ve 3. fıkralarında yer almaktadır. Örneğin, “yabancı tarafından işlenen suç “ başlıklı TCK m. 12/1 uyarınca, “*bir yabancı, TCK m. 13’de yazılı suçlar dışında, Türk kanunlarına göre aşağı sınırı en az bir yıl hapis cezasını gerektiren bir suçu yabancı ülkede Türkiye’nin zararına işlediği ve kendisi Türkiye’de bulunduğu takdirde, Adalet Bakanının istemi üzerine yargılanır*”.

Bir muhakeme şartı olarak talebin, soruşturmaya başlanması için mi arandığı, yoksa kovuşturma aşamasına mı ait olduğu konusunda bir tereddüt olsa da bir suçla ilgili yargılama yapılabilmesi için aranması nedeniyle kovuşturma şartı niteliği taşıdığı düşünülmektedir³⁸..

Bazı suçlar bakımından yargılama yapılabilmesinin Adalet Bakanı’nın talebinin aranması siyasi birtakım nedenlere bağlanmaktadır. Bu durum madde gerekçesinde³⁹ şu şekilde dile getirilmektedir; “*Bu suçlardan bir kısmıyla ilgili olarak kamu davasının açılmasında mecburilik kuralının benimsenmesi, bazı durumlarda politik bir sorun ortaya çıkarabilecek bir mahiyet taşımaktadır. Bu nedenle... sayılanlar dışındaki diğer suçlardan dolayı Türkiye’de yargılama yapılabilmesi Adalet Bakanı’nın talebine bağlı tutulmuştur.* “

AATUHK’da yer alan suçların ihbarı ile talep arasındaki farklar ve ortak noktalar ise;

- Talep veya istem Adalet Bakanı tarafından yapılan bir yargılama yapılması çağrısıdır. İhbar ise alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memurunun, Cumhuriyet savcılığına yönelik bir suç haberidir.

- Eğer talep soruşturma aşaması başlamadan gelmişse, Adalet Bakanı’nın talebi veya istemi üzerine Cumhuriyet savcılığı tarafından iddianame düzenlenmesi zorunluysen, ihbar durumunda böyle bir mecburiyet bulunmayıp Cumhuriyet savcısı, CMK m. 170/1 gereği soruşturma evresi sonunda toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; bir iddianame düzenler.

- Her ikisi de herhangi bir hak düşürücü süreyle sınırlandırılmamış olup zamanaşımı süresi içinde kullanılabilirler.

³⁸ Özgenç (n 31) 683; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (8. Baskı, Seçkin Yayınevi 2015) 381

³⁹ <<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc>> Erişim Tarihi 15.08.2020

- Gerek talebin gerekse de ihbarın geri alınmasına yönelik bir süre söz konusu değildir.

3. Yazılı Başvuru ile Karşılaştırılması

Yazılı başvuru, bazı özel kanunlarda düzenlenen birtakım suçlar bakımından soruşturmanın veya kovuşturmanın başlatılabilmesi için aranan bir muhakeme şartıdır⁴⁰. Türk İdari Sisteminde, 1980li yıllardan itibaren değişen ekonomik dengelerle birlikte “özerk ve teminatlı” düzenleyici ve denetleyici kurumlar oluşturulmaya başlandığı göze çarpmaktadır. Sermaye piyasasının daha güvenilir ancak diğer yandan şeffaf; istikrarlı ve bir o kadar adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanmasına, yatırımcıların hak ve menfaatlerini korumaya yönelik düzenlemeler yapmak üzere 1982 yılında kurulan Sermaye Piyasası Kurulu’nu, daha sonra da Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Rekabet Kurumu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu, Kamu İhale Kurumu gibi, bağımsız düzenleme ve denetleme kurumlarının kurulması takip etmiştir. Bu idari otoritelerin, yasamanın yürütmeye olan güvensizliğinin ifadesi olarak ve ekonomik düzeni, onu tehdit eden tehlikelerden korumak amacı ile yapılandırıldıkları ileri sürülmüştür⁴¹. Bağımsız idari otoritelerin, faaliyet alanları özel hukuk ağırlıklı olsa da alınan kararlar ve idari yaptırımlar kamu hukuku özelliği taşır. Özel hukuk düzenlemeleri ile idari düzenlemelerin haricinde, bankacılık ve sermaye piyasasının genel olarak ülke ekonomisi üzerinde taşıdığı özel önem nedeniyle bu alanlardaki haksızlıklara ilişkin birtakım cezai hükümler de ihdas edilmiştir. Gerek 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu gerekse de 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nda; finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması gibi amaçları ihlal edebilecek fiiller yasaklanmış ve söz konusu fiiller suç olarak tanımlanarak cezai yaptırım altına alınmıştır. İlgili kanunlarda ayrıca bu suçların soruşturulması ve kovuşturulması usulleri belirlenerek hüküm altına alınmıştır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 162’ye göre, “*kanunda belirtilen suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma yapılması, Kurum veya Fon tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlanmıştır*”. Soruşturmaya başlanılmış olup da soruşturma

---

⁴⁰ “Kurumların, tâbi oldukları kanunlardan kaynaklı yetki ve görevlerine istinaden ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarına yazılı başvuruda bulunulması yönündeki işlemleri, idarenin ceza yargılaması alanına ilişkin olarak tesis ettikleri, ceza kovuşturmasının başlangıcını oluşturan ve tek başına ilgililerin hukuki durumlarında değişiklik yaratmayan ve bu niteliği itibarıyla de idari davaya konu edilemeyecek işlemlerdir.” Dan. 13 D, E. 2011/1527, K. 2011/2296, 16.05.2011 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁴¹ Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, ‘Yazılı Başvuru Şartının Hukuki Niteliği’ (2013) (101) Kazancı Hukuk Araştırmaları Dergisi 97, 100

neticesinde iddianame kabul edilip kamu davası açılırsa kovuşturma evresinin devamı için yine yazılı başvuru aranacaktır⁴². Yazılı başvuruda bulunabilecekler ise BDDK ve TMSF olarak belirtilmiştir. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu m. 115/1'e bakıldığında ise, kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı soruşturma yapılabilmesinin, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlandığı anlaşılmaktadır⁴³. Bu iki örnekten hareketle bu kapsamdaki suçların muhakemesinin, kanun koyucu tarafından yazılı başvuru şartına bağlanmasının altında yatan nedenin, bu alanların ekonomi bakımından taşıdıkları özel önem, suçların teknik ve özel niteliği, bu alanlarda faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişiler itibarının önceliği olarak açıklanmaktadır⁴⁴. Örneğin, sonuçta beraat kararı verilse dahi Sermaye Piyasası Kanunu alanına giren her türlü iddianın, gerekli teknik inceleme yapılmadan doğrudan muhakeme makamlarına yansıtılmasının "piyasanın güvenirliliğini" olumsuz yönde etkileyebileceği ileri sürülmektedir⁴⁵.

Genel olarak yazılı başvuru şartına bağlı suçlarda, soruşturmanın başlatılması için bir ön koşul olarak, uzman makamdan, bu suçun soruşturulmasının daha büyük zarara neden olup olmayacağı konusunda bir değerlendirme yapması beklenmektedir⁴⁶. Makam, değerlendirmesini yaptıktan sonra, yazılı başvuruda bulunduğunda, Cumhuriyet savcısı soruşturmaya başlayarak, kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

Yukarıda vermiş olduğumuz iki örnek dışında, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m. 36 ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu m. 42'yle de açıkça bir muhakeme şartı olarak hüküm altına alınan yazılı başvuru ile AATUHK'da yer alan suçların ihbarı arasındaki farklar ve benzer yönler şunlardır;

---

⁴² "5411 S. K.'un 162/1. maddesine göre bu suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma yapılması Fonun veya Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun yazılı başvuru şartına bağlı olup bu hususun muhakeme şartı olması karşısında, durma kararı verilip Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun davadan haberdar edilmesi, başvuru şartının gerçekleşmesi halinde yargılamaya devam edilerek hüküm tesisi, aksi halde muhakeme şartının gerçekleşmemesi nedeniyle düşme kararı verilmesi gerektiği gözetilmeden davaya devamla hüküm kurulması kanuna aykırıdır." Yar. 19 CD, E. 2019/30337, K. 2019/10537, 04.07.2019 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁴³ "...yazılı suçlardan dolayı kovuşturma yapılması Kurul tarafından Cumhuriyet Savcılığına yazılı başvuruda bulunmasına bağlı olup, Sermaye Piyasası Kurulu'nun yazılı başvurusu olmaksızın açılan kamu davasına devamla yazılı şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir." Yar. 7 CD, E. 1995/5815, K. 1995/6925, 18.09.1995 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁴⁴ Erdi Yetkin, 'Bankacılık ve Sermaye Piyasası Suçlarına İlişkin Muhakeme Kuralları' (2015) XIX (3) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 403, 404

⁴⁵ Selman Dursun, Sermaye Piyasasında Gerçeğe Aykırılıktan Doğan Suçlar (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2010) 148

⁴⁶ Yenisey ve Nuhoglu (n 41) 102

- Yazılı başvuruyu hüküm altına alan kanunlarda (5684 sayılı Kanun hariç), bu durumun bir muhakeme şartı olduğu ilgili kanun maddesinde açıkça belirtilmişken, AATUHK'da sadece ihbardan bahsedilmektedir.

- Yazılı başvuruda, şartın adından da anlaşılacağı üzere başvurunun yazılı biçimde yapılacağı öngörülmüşken, ihbarın yazılı olarak mı yapılacağı, yoksa şifahen de yapıldığında, geçerli sayılıp sayılmayacağına dair bir belirleme yapılmamıştır.

- Yazılı başvuru şartı, bazı suçlarda soruşturmaya başlanabilmesi için aranırken (SPK'da yer alan suçlar), bazı suçlarda sadece kovuşturma için aranmış (Sigorta Kanunu), kimi suçlarda ise hem soruşturma hem kovuşturma için arandığı açıkça hüküm altına alınmıştır (Bankacılık Kanunu ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu). İhbarla ilgili AATUHK 115. maddede bir düzenleme bulunmamakta olup, madde düzenlemesinden soruşturmaya başlanabilmesi için arandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

- Yazılı başvuru şartı içeren suçlardan dolayı yapılan soruşturmalarda, kovuşturmaya yer olmadığı kararının verilmesi hâlinde bu karara karşı itiraza yetkili makam belirlenmişken, ihbarda böyle bir düzenleme bulunmamaktadır.

- Hem yazılı başvurunun hem de ihbarın kimin tarafından yapılacağı ilgili kanunlarda açıkça düzenlenmiştir.

- Her iki muhakeme şartı da herhangi bir hak düşürücü süreye bağlanmamıştır. Zamanaşımı süreleri içinde kullanılabilir.

- Yazılı başvurunun da ihbarın da geri alınabileceğine dair bir düzenleme söz konusu değildir.

4. Mütalaa/Görüş ile Karşılaştırılması

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda (VUK)⁴⁷ düzenlenen suçlar arasında "Kaçakçılık Suçları" başlığı altında yer alan suç tipleri, uygulamadaki yaygınlığı bakımından diğer vergi suçlarına göre farklı bir ağırlığa sahiptir. Bu durumu kanıtlar nitelikte bir hüküm, aynı kanunun 367. maddesinde bulunmaktadır. Söz konusu düzenlemeye göre "*Yaptıkları inceleme sırasında 359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğini tespit eden Vergi Müfettişleri ve Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaaıyla doğrudan doğruya ve vergi incelemesine yetkili olan diğer memurlar tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaaıyla vergi dairesi başkanlığı veya defterdarlık tarafından keyfiyetin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi mecburidir.*" Ayrıca anılan maddenin ikinci fıkrasına göre "*359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğine sair suretlerle*

---

⁴⁷ Vergi Usul Kanunu, Kanun Numarası: 213, Kabul Tarihi: 04.01.1961, RG 10.01.1961/10705

ittıla hasil eden Cumhuriyet başsavcılığı hemen ilgili vergi dairesini haberdar ederek inceleme yapılmasını talep eder.” O halde “*Bazı Kaçakçılık Suçlarının Cezalandırılmasında Usul*” başlıklı bu maddeyle vergi kaçakçılığı suçları açısından kamu davasının açılabilmesi için izlenecek olan yöntem düzenlenmektedir. Bu yöntem aynı zamanda bir muhakeme şartını ifade etmektedir.

Mütalaa, vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı yetkili makamlarca harekete geçilebilmesi ve yargılamaya devam edilebilmesi için işlenen suçla hak ve menfaatleri ihlal edilen kurumun suç hakkında görüşlerinin alınması şeklinde tarif edilmektedir⁴⁸. Vergi kaçakçılığı suçlarının bir muhakeme şartına bağlanmasıyla ulaşılmak istenen amaç ise madde gerekçesinde “*hileli vergi suçları kamu davasına tahrik salahiyeti vatandaşın mali emniyeti mülahazası ile bazı kayıtlara bağlanmıştır.*” denilmek suretiyle vatandaşın mali güvenliğini sağlamak düşüncesine dayandırılmaktadır. Bu gerekçeye ek olarak Anayasa Mahkemesi de vermiş olduğu bir kararında, Vergi kaçakçılığı suçu gibi ayrı uzmanlık bilgisi gerektiren bir konuda uzman ve yetkili olan kişilerin mütalaa vermesini, bu konuda uzmanlığı bulunmayan soruşturma makamlarının, kanuna ve hukuka uygun olarak karar vermelerine yardımcı olacak bir müessese olarak nitelendirmiştir⁴⁹.

Mütalâa ve görüşü düzenleyen hüküm incelendiğinde, vergi idaresi ile savcılık makamı arasında suçun tespit edilmesi ve aydınlatılmasına yardımcı olmak bakımından zorunlu bir hukukî ilişkinin düzenlendiği anlaşılmaktadır⁵⁰. Mütalaa öncelikle bir soruşturma şartı olarak öngörülmüştür. Kaçakçılık suçu raporlarının mütalâaya bağlanarak savcılığa gönderilmesi kanunî bir gerekliliktir. Savcı, verilen mütalâanın içeriğiyle bağlı değildir⁵¹. Mütalaa alınmadan hazırlanıp görevli ve yetkili mahkemeye gönderilen iddianamenin iade edilip edilmeyeceği ise tartışmaya açık bir husustur. ŞENYÜZ’e göre mütalâa alınmadan her nasılsa mahkemeye tevdi edilen iddianamenin iadesi kanunî bir zorunluluk olduğundan, mahkeme gerekli olan mütalâanın alınması için dosyayı Cumhuriyet Başsavcılığına geri göndermelidir⁵². ÖZCAN ise mütalaa şartının, savcılık makamını doğrudan doğruya bağlayan bir hukuki nitelik ve yapıya sahip olmadığını belirtmekle birlikte, hem VUK m. 367/3 hem de CMK m. 174/1-b madde hükümleri beraber değerlendirildiğinde, bu rapor olmadan düzenlenen iddianamenin

---

⁴⁸ Onur Özcan, Vergi Suçları (Seçkin Yayınevi 2015) 503

⁴⁹ AYM, E. 2009/89, K. 2011/40, 10.02.2011 (https://anayasa.gov.tr/media/4890/kararlar_dergisi_49_1.pdf)

⁵⁰ Doğan Şenyüz, ‘Vergi Kaçakçılığı Suçunda Dava Şartı Olarak Mütalâa /Görüş’ (2016) 81 (2) İzmir Barosu Dergisin 13, 19

⁵¹ Ibid 25

⁵² Ibid 25

iade edilmesi gerektiğini savunmaktadır⁵³. Yargıtay'a göre ise, iddianamenin hangi hallerde iade edileceği CMK m. 174'de tahdidi olarak sıralanmaktadır⁵⁴. Böyle bir durumda mahkemece yapılması gereken şey iddianamenin iadesi yerine şartın gerçekleşmesini beklemek üzere durma kararı verilmesidir⁵⁵. Kanaatimizce iddianamenin iade sebepleri arasında mütalaa veya görüş alınmaması sayılmadığından, bu şart gerçekleşmeden hazırlanan iddianamelerin iade edilmesi mümkün gözükmemektedir. İddianamenin iadesi kurumu, kamu davasının açılmasından evvel kanuni şartları taşımayan, yeterli bilgileri içermeyen ve hatalı düzenlenen iddianamelerin bir nevi süzgeçten geçirilip filtrelenerek yargının faaliyetinin hızlandırılması, makul sürede yargılamanın gerçekleştirilmesi, gereksiz davaların önüne geçilmesi, lekelenmeme hakkının korunması amaçlanmaktadır. Ancak nelerin bu süzgeçten geçip nelerin takılacağı madde hükmünde sıralanmaktadır. Bu sebepler dışında iddianamenin iade edilmesi ceza adalet sistemimizde kabul edilmemiştir⁵⁶. Hangi muhakeme şartlarının eksik olması halinde iddianamenin iade edilebileceği CMK m. 174'de 7188 sayılı Kanunun 20. maddesiyle yapılan değişiklikle açıkça sayılmaktadır. Buna göre; soruşturma veya kovuşturma yapılması izne veya talebe bağlı olan suçlarda izin alınmaksızın veya talep olmaksızın düzenlenen; seri muhakeme usulüne tâbi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılan işlerde seri muhakeme usulü uygulanmaksızın düzenlenen iddianamenin Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verilir. Görüldüğü gibi mütalaa şartının eksikliği bu nedenler arasında sayılmamaktadır. Eğer Kanun koyucunun bu yönde bir iradesi olsaydı izin veya talepte olduğu gibi ya da yakın tarihte hukuk sistemine dâhil olan seri muhakeme usulünde olduğu gibi 17.10.2019 tarihli bu değişiklikle birlikte mütalaa şartından maddede bahsedebilirdi. Ayrıca mütalaa alınmadan iddianame düzenlenip kovuşturma evresine geçilmiş ise mahkeme mevcut durumu inceleyerek CMK m. 223/8 gereği mütalaa şartının gerçekleşme olasılığı varsa durma kararı vererek şartın gerçekleşmesini bekleyebilecektir⁵⁷. Keza bu durumda vergi dairesinden beklenen, görüş vermesi olacaktır.

---

⁵³ Özcan (n 48) 527

⁵⁴ “Yasa koyucu, iddianamenin iadesini düzenlediği CMK’nın 174. maddesinde iade nedenleri açısından, sayma yöntemini benimseyerek iade işlemlerini sınırlandırma iradesini açıkça ortaya koymuştur. Anılan maddede tek tek sayılan iade nedenleri arasında soruşturma ve kovuşturma şartı niteliğindeki usulü eksiklikler bulunmamaktadır.” Yar. 4 CD, E. 2006/5351, K. 2006/16285, 15.11.2006 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁵⁵ “Soruşturma izni alınması ve sonucuna göre davanın açılması gerektiği ileri sürülerek iddianamenin iadesine karar verilmesi de isabetli değildir. CYY’nın 223/8. maddesi uyarınca “soruşturmanın veya kovuşturmanın yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın henüz gerçekleşmediği anlaşılırsa; gerçekleşmesini beklemek üzere, durma kararı verilir.” Ancak bu durum iddianamenin iadesi nedeni olamaz.” Yar. 4 CD, E. 2008/9666, K. 2008/15900, 08.07.2008 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁵⁶ Yar. 18 CD, E. 2019/13239, K. 2020/2088, 04.02.2020 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁵⁷ “213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 367. maddesi uyarınca dava şartı olan Defterdarlık ya da Gelirler Bölge Müdürlüğü’nün mütalaaasının bulunmadığı gözetilmeden dava şartı gerçekleşinceye kadar yargılamanın durması

Mütalaa/görüş ile amme alacağının tahsiline engel olma suçunun ihbarı arasındaki farklar ve benzer noktalar şu şekilde belirtilebilir:

- Mütalaa bir muhakeme şartı olarak, VUK'da yer alan suçlardan yalnızca birisi için öngörülmüşken; ihbar, AATUHK'da düzenlenmiş birden fazla suçun muhakemesinde aranmaktadır.
- Mütalaa olmaksızın Cumhuriyet Savcılığınca resen harekete geçilmesi halinde ne yapılması gerektiği VUK'da düzenlenmişken; ihbar olmadan soruşturmaya başlandığı takdirde nasıl bir yol izleneceğine AATUHK'da yer verilmemiştir.
- Mütalaa rapor değerlendirme komisyonu adı verilen bir komisyon tarafından ortaya konulmuş bir görüş iken, ihbar herhangi bir komisyona değil, tek kişiye ait bir yetki ve görevdir.
- Mütalaanın şekli konusunda VUK'da doğrudan bir bilgiye yer verilmemekle birlikte, işin mahiyeti gereği, mütalaa verecek olan makamın gerekli inceleme ve değerlendirmeleri yaptıktan sonra iradesini yazılı bir biçimde ortaya koyması gerektiği anlaşılmaktadır⁵⁸. Benzer biçimde ihbarın ne şekilde intikal ettirileceği konusunda da açıklık bulunmamaktadır.
- Hem mütalaa hem de ihbar herhangi bir hak düşürücü süreye bağlanmamıştır.
- Her ikisinin de geri alınıp alınamayacağı konusu düzenlenmemiştir.

III. İHBARIN NİTELİĞİ VE SONUÇLARI

Bir muhakeme şartına bağlı tutulan suçlar, kamu davasının mecburiyeti ilkesinin istisnasını teşkil ettikleri için kanunlarda ayrı olarak gösterilmişlerdir. Bu suçlarda suçtan zarar görenin mütemmim zarara uğramamasındaki toplumsal fayda, suçlunun cezalandırılmasındaki toplumsal faydadan üstündür. Suçlunun cezalandırılmasındaki toplumsal fayda daha fazla olduğu takdirde, muhakeme herhangi bir şarta bağlanmaz⁵⁹. AATUHK'da 110 ila 114. maddelerde düzenlenen suçlar bir muhakeme şartına bağlanmıştır. Bu şart yukarıda da değinildiği üzere, alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memurunun ihbarıdır.

A. İHBARI YAPMAYA YETKİLİ ve GÖREVLİ MAKAM

İhbarda bulunma yetkisi ve görevi, AATUHK m. 115 ile açık bir biçimde alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memuruna bırakılmıştır. Alacaklı amme idaresi terimi,

---

yerine sanıkların mahkûmiyetlerine karar verilmesi kanuna aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.” Yar. 11 CD, E. 2002/7304, K. 2002/9502, 27.11.2002 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁵⁸ Özcan (n 48) 506

⁵⁹ Yenisey ve Nuhoglu (n 41) 98

AATUHK m. 3'e göre Devleti, vilayet hususi idarelerini ve belediyeleri temsil etmektedir. O halde mahallin en büyük memurundan alacaklı belediye için belediye başkanının, il özel idaresi için valinin kastedildiği sonucuna ulaşılır⁶⁰. Alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memuru belirlenirken alacağı tahsile yetkili amme idaresi belirlenmek suretiyle sonuca ulaşılmalıdır.

Mahallin en büyük memuru kavramı mali mevzuatta sıkça karışıklığa sebep olan ve tartışılan bir husustur⁶¹. Devlete ait alacaklar yönünden Maliye Bakanlığı, ihtiyati haciz uygulamalarında 1968 yılına kadar mahalli en büyük memurdan; illerde defterdarı, ilçelerde ise mal müdürünü anlamıştır. 1968 yılına gelindiğinde ise 28.08.1968 tarih ve 327 sayılı Tahsilat Genel Tebliği ile bu uygulamasını Danıştay içtihadı doğrultusunda değiştirmiştir ve mahallin en büyük memuru olarak valileri yetkili kabul etmiştir⁶². Bu uygulama uzun bir süre devam ettikten sonra 2005 yılında yürürlüğe giren 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 33. maddesi ile diğer mevzuatta **Başkanlığın görev alanına giren konularda** mülki idare amirlerine, mahallin en büyük memuruna, ilin en büyük mal memuruna, defterdara ve defterdarlığa yapılmış mahallin en büyük memuruna yapılan göndermelerin ilgisine göre vergi dairesi başkanına, vergi dairesi bulunmayan yerlerde ise vergi dairesi müdürü veya mal müdürüne yapılmış sayılacağı düzenlenmiştir⁶³. Ülkemizde mali mevzuatın değişme hızına paralel olarak bu madde, yaklaşık on üç yıl sonra 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun sonucu olarak da valilerden zımni bir şekilde alınan yetki, bu yetkiyi veren 33. madde yürürlükten kalktığı için mahallin en büyük

⁶⁰ Barış Bahçeci, Kamu Alacağını Takip Hukuku (1. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019) 175

⁶¹ Bu karışıklık Danıştay'ın çeşitli tarihlerindeki kararlarına da yansımaktadır. Örneğin 15.3.2004 tarihli bir kararında Danıştay 4. Dairesi "alacaklı amme idaresinin mahalli en büyük memuru" ifadesinden valinin en büyük memur olarak anlaşılması gerektiği yolundaki mahkeme kararında isabet görmeyerek, "alacaklı amme idaresi olayda vergi dairesi olduğuna göre vergi dairesinin mahalli en büyük memuru da defterdardır." Sonucuna varmış ve 2005 yılında yürürlüğe girecek olan 5345 sayılı Kanun'a adeta ışık yakmıştır. Dan. 4 D, E. 2003/2119, K. 2004/467, 15.03.2004 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası); 5345 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde vermiş olduğu bir kararda ise alacaklı amme idaresinin mahalli en büyük memurunun vali olduğu kanaatine şu şekilde ulaşmıştır: "İlgililer hakkında, amme alacağının güvence altına alınması için tatbik olunacak ihtiyati haciz kararlarının hukuka uygun olabilmesi, ildeki mahalli en büyük memur olan "Vali" tarafından alınmasına bağlı bulunmaktadır." Dan. 7 D, E. 2007/1945, K. 2008/1152, 21.02.2008 (Kararı aktaran COŞKUN, (n 29) 209

⁶² Turgut Candan, Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (3. Baskı, Mali Akademi Yayınları 2007) 108

⁶³ "Kanun hükümleri birlikte değerlendirildiğinde 6183 sayılı Yasanın 13. maddesinde ihtiyati haciz kararını alacak makam olarak ifade edilen mahallin en büyük memurunun ilgisine göre vergi dairesi başkanı veya vergi dairesi başkanlığı bulunmayan yerlerde vergi dairesi müdürü olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumda, Başkanlığın görev alanında sayılan amme alacağının tahsili kapsamında görülen ihtiyati haciz işlemi konusunda Vergi Dairesi Başkanlığının 20.10.2006 tarihli ihtiyati haciz kararında yetki ve şekil yönünden hukuka aykırılık bulunmadığından işin esasına girerek dosyanın incelenmesi gerekirken, davayı şekil yönünden reddeden vergi mahkemesi kararında hukuka uyarlık görülmemiştir." Dan. 9 D, E. 2007/4659, K. 2009/321 (Kazancı İçtihat Bankası)

memuru sıfatıyla yeniden valilere dönmüştür⁶⁴ . Nihayet bu durum da fazla uzun sürmemiş, 5345 sayılı Kanun m. 33, başlığı ile birlikte 25.03.2020 tarih ve 7226 sayılı Kanunun 25. maddesiyle yeniden düzenlenerek bir önceki uygulamaya dönülmüştür. O halde 5345 sayılı Kanunun 33. maddesi yorumundan şu sonuç ortaya çıkmaktadır; **Gelir İdaresi Başkanlığının görev alanına giren**, bir başka deyişle alacaklı amme idaresi sıfatıyla takip ettiği borçlular bakımından bu suçlar işlendiğinde, mahallin en büyük memuruna yapılmış atıflar; vergi dairesi başkanı ve başkanlığına, vergi dairesi başkanlığı bulunmayan yerlerde vergi dairesi müdürü veya müdürlüğüne yapılmış sayılacağından, suçlarla ilgili ihbarda bulunma yetki ve görevi bu kimselere aittir.

Belediye alacakları ve il özel idare alacakları gibi alacaklar açısından ise ihbarda bulunacak makam farklılaşmaktadır. Örneğin, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 30. maddesinin f bendiyle il özel idaresinin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek görev ve yetkisi *valiye* aittir. Bu nedenle alacaklı amme idaresinin il özel idaresi olduğu bir borçtan dolayı hakkında takip başlatılan borçluyu ihbar etmek yetki ve görevi AATUHK m. 115 gereği alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memuru sıfatıyla valiye ait olacaktır. Keza özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak, belediyelerin yetkileri ve imtiyazları arasında yer almaktadır. Belediyelerin alacaklarından kaynaklanan takiplerde borçlunun AATUHK 110 ve 114. maddeleri arasında kalan suçları işlediğinden bahisle ihbara yetkili ve görevli isim belediye başkanı, büyükşehir belediyelerinde ise büyükşehir belediye başkanıdır.

B. İHBARIN ŞEKLİ

İhbarın ne şekilde yapılacağına dair kanun metninde doğrudan düzenleme bulunmamaktadır. Yazılı başvuru da olduğu gibi kanun koyucunun bu konudaki iradesi hükümden anlaşılmasa da işin mahiyeti gereği ihbarın yazılı yapılmasının daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Zira kanunla verilen ihbarda bulunma yetkisinin kim tarafından kullanıldığının tespiti de ihbarın yazılı olması halinde mümkün gözükmektedir.

C. İHBARIN YÖNELTİLECEĞİ MERCİ

AATUHK m. 115'de, ihbarın doğrudan doğruya yapılması gereken merci belirtilmemektedir. Madde metninde takibin, Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılacağı düzenlenmiş bulunsa da bu durum, takibi veya daha doğru bir deyişle soruşturmayı yürütecek ve bir sonuç çıkaracak makamı karşılamaktadır. Daha önce de değinildiği üzere ihbar veya

---

⁶⁴ Bahçeci (n 60) 175

şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir. Ayrıca Valilik veya kaymakamlığa ya da mahkemeye yapılan ihbar veya şikâyet, CMK m. 158/2 gereği, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Ancak AATUHK’da yer alan suçların ihbarı, genel anlamda kullanılan ihbardan nitelik olarak farklılık gösterdiğinden, vergi dairesi başkanı, vergi dairesi bulunmayan yerlerde ise vergi dairesi müdürü tarafından ihbarın, suçun işlendiği yer Cumhuriyet Savcılığına yapılması daha makul gözükmektedir. Sürecin hızlı yönetilebilmesi, suçla ilgili delillere ve izlere daha kolay ve süratli ulaşılabilmesi, soruşturma aşamasının tamamlanıp bir an önce kovuşturma aşamasına geçilmesindeki toplumsal fayda da göz önüne alındığında bu sonuca ulaşılabilir. Ayrıca ihbarın yetkili makam tarafından Cumhuriyet savcılığı yerine kolluk veya valilik ya da kaymakamlık gibi makamlara yapılmasının tek başına bir yanlışlık oluşturmaz. Kolluk, valilik ya da kaymakamlığın söz konusu ihbarı ilgili Cumhuriyet savcısına göndermesi hukuki bir zorunluluktur.

D. İHBARIN SONUÇLARI

Ceza hukukunda kimi suçların soruşturulması veya kovuşturulması teknik bilgiye, bazen de fail hakkında bir takip yapılmasının uygun olup olmadığının yetkili mercilerce takdir olunmasına bağlı tutulabilir⁶⁵. Kimi kamu icra suçu da bu karakterde suçlar grubuna dâhil olup yer aldıkları kanun tarafından bir muhakeme şartına tabi tutulmuşlardır.

İhbarın yokluğu ihtimali üzerine çeşitli senaryolar geliştirilebilir. Örneğin yetkili merci tarafından yapılmış bir ihbar olmaksızın Cumhuriyet savcılığınca resen soruşturmaya başlanması durumunda nasıl hareket edilecektir? Bu durum karşısında, suçun muhakeme şartına tabi olduğu anlaşıldığında ne yapılmalıdır? Ayrıca ihbar olmaksızın düzenlenen iddianameyle kovuşturma aşamasına geçilebilir mi? Her şeyden önce Cumhuriyet savcısının ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlaması CMK ile kendisine yüklenmiş bir sorumluluktur. Suçüstü veya başka bir suçtan ötürü yapılan bir soruşturma sırasında tesadüfen ele geçen bir delil sonucu suçun işlendiği şüphesine kapılan Savcının soruşturmaya başlaması ve şüpheyi yenecek veya besleyecek delilleri toplamaya başlaması, ceza muhakemesinin olağan akışı içinde sayılacaktır. Suçun hukuki nitelendirilmesi sonucu, alacaklı idarenin mahalli en büyük memurunun ihbarı gerektiği anlaşıldığında, AATUHK’da böyle bir hüküm bulunmamakla birlikte, Kurumun, başka bir deyişle Vergi Dairesi Başkanlığı’nın bilgilendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu sonuca, diğer

---

⁶⁵ Sahir Erman, Ticari Ceza Hukuku (MAE Baskı Atölyesi 1976) 29

kanunlarda bulunan ve benzer amaçlarla getirilen muhakeme şartlarıyla ilgili düzenlemeler göz önünde bulundurularak ulaşılabilir. Örneğin VUK m. 367/2’de Cumhuriyet Başsavcılığı’nın, vergi kaçakçılığı suçunun işlendiğini sair suretlerle öğrenmesi halinde takip edilmesi gereken usul ortaya konulmuştur. Buna göre VUK m. 367/1 dışında suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet Başsavcılığı, hemen ilgili vergi dairesini haberdar ederek inceleme yapılmasını talep eder. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında bu husus bir adım daha öteye götürülerek, kamu davasının açılmasının, inceleme neticesinin Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilinceye kadar ertelenmesi hüküm altına alınmıştır⁶⁶ .

Bir başka örnek de Sermaye Piyasası Kanunu’ndan verilebilir. Soruşturmaya başlanmakla birlikte yazılı başvuru şartının gerçekleşmediğinin anlaşılması halinde, Sermaye Piyasası Kanunu’nun 49. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, *“fillerin işlendiğine dair bilgi edinen Cumhuriyet savcıları, Kurulu haberdar ederek durumun incelenmesini isteyebilirler. Eğer Kurul, yaptığı inceleme ve değerlendirme sonucu yazılı başvuruda bulunmaya gerek görmemesi halinde savcılık kovuşturmayaya yer olmadığına karar verecektir”* .

Sonuç olarak, AATUHK’da yer alan suçlarda da yetkili makamın ihbarın dışında başka bir suretle suçun işlendiğini haber alan Cumhuriyet savcılığı durumu incelemek ve varsa ihbarını bildirmek üzere kurumu bilgilendirmeli, ihbarın yapılmayacağı bildirildiğinde veya yapılmayacağı anlaşıldığında ise CMK m. 172/1 gereği kovuşturma olanağının bulunmaması nedeniyle kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmelidir.

İhbarın soruşturma aşamasındaki görünümüyle ilgili olarak irdelenmesi gereken noktalardan birisi de yetkili makamın ihbarı olmaksızın düzenlenen iddianamenin iade edilip edilmeyeceğidir. İddianamenin iadesi, savcının kamu davası açması üzerine, mahkeme tarafından savcılıkça düzenlenmiş bulunan iddia belgesinin incelenmesinden sonra, savcılığa geri gönderilmesi anlamına gelmektedir⁶⁷ . Söz konusu iade, CMK m. 170 çerçevesinde yapılacak bir inceleme neticesinde gerçekleşecek olup aynı zamanda CMK m. 174’de yer verilen iade sebeplerinden birine dayanmak zorundadır. Hükümde sıralanan iade sebepleri tahdidi olarak sayılmıştır. Bu nedenle CMK m. 174’de yer verilmeyen bir sebeple iddianamenin iadesi kabul edilemez⁶⁸ . AATUHK’da düzenlenen suçlardan dolayı yapılan bir soruşturma

---

⁶⁶ “İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının 01.03.2013 tarihli 2013/7624 Esas sayılı iddianamesi ile 213 Sayılı VUK’nin 367. maddesine göre dava şartı olan mütalaa ve vergi suçu raporuna uygun olarak sanık hakkında yalnızca “2008 takvim yılında sahte fatura düzenleme” suçundan kamu davası açıldığı, 2007 takvim yılına ilişkin açılmış bir dava bulunmadığı gözetilmeden, açılmayan davadan mahkûmiyet hükmü kurulması bozmayı gerektirmiştir.” Yar. 11 CD, E. 2017/13833, K. 2019/6520, 23.09.2019 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁶⁷ Erdener Yurtcan, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (9. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019) 614

⁶⁸ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 11) 494; Yenisey ve Nuhoglu (n 27) 687

sonunda düzenlenen iddianamede, yetkili makamın ihbarının yer almaması bir iade sebebi olarak değerlendirilemez. Çünkü CMK 174. maddede yetkili makamın ihbarı olmaksızın düzenlenmiş iddianamenin iade edileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun istisnai olarak saymadığı bir sebeple iddianamenin iadesinin yapılması CMK'ya ve CMK'da düzenlenen, teminat altına alınan iddia makamının yetkilerine açık müdahale anlamına gelecektir⁶⁹. Ayrıca ihbar delil niteliği taşımadığından, ihbar olmaksızın düzenlenen iddianame suçun sübütuna doğrudan etki edecek mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen iddianame sayılmak suretiyle iade edilemez. Tüm bu hukuki dayanaklar ve CMK m. 174 birlikte değerlendirildiğinde yetkili makamın ihbarı olmaksızın savcılık tarafından düzenlenen iddianame sırf bu nedenle iade edilmemeli, söz konusu eksiklik kovuşturma aşamasına geçildikten sonra giderilmeye çalışılmalıdır.

Üzerinde durulması gereken son ihtimal ise ihbar olmaksızın kovuşturma aşamasına geçilmesi halidir. Her ne kadar ihbar, kanunda düzenlendiği biçimiyle bir soruşturma şartı gibi gözükse de yukarıda da değinildiği gibi ihbar olmaksızın da AATUHK'da düzenlenen suçların soruşturmasına başka suretle başlanmış ve daha sonra iddianamenin kabulüyle kovuşturma aşamasına geçilmiş olabilir. Örneğin iddianame başka bir suçtan düzenlenmiş olmakla birlikte kovuşturma aşamasında suçun hukuki niteliğinin değişmesiyle AATUHK'da yer alan bir suç gündeme gelebilecektir. Zira maddi gerçeğin araştırılması ilkesi ve CMK m. 225/2 gereği mahkeme iddia makamının tavsifiyle bağlı olmayıp fiilin hukuki nitelendirmesini de kendisi yapar⁷⁰. Böyle bir durumda mahkeme mevcut durumu inceleyerek ihbarın yapılmasını beklemek üzere durma kararı vermelidir⁷¹. Bu karara itiraz mümkündür. Bununla birlikte ihbarın gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa CMK m. 223/8 gereği düşme kararı verilir⁷².

---

⁶⁹ “CMK 174. maddesi iddianamenin iadesi müessesini düzenlenmiştir. Kamu davasının açılması Cumhuriyet Başsavcılığına verilmiş bir yetki olduğu kadar bir haktır. Dolayısıyla bazı şekil şartlarına bağlı olarak ve istisnai olarak iade düzenlenmiştir. İade halleri CMK 174. madde de tek tek sayılmıştır. Bu nedenler arasında etkin pişmanlık yoktur. Bırakın etkin pişmanlık hükümlerini resen dikkate alınması gereken şikâyete bağlı suçlarda şikâyet bulunup bulunmadığı bile şikâyete tabi olup uzlaşmaya tabi olmayan suçlar bakımından bile iade nedeni olarak kabul edilmemiştir.” Yar. 13 CD, E. 2018/1057, K. 2018/2532, 22.02.2018 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁷⁰ “Mahkeme iddianamedeki fiil ve faili ile bağlı ise de eylemin hangi suçu oluşturacağına ilişkin nitelendirmede iddia ve savunmayla bağlı değildir.” Yar. 8 CD, E. 2019/6843, K. 2019/12191, 14.10.2019 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁷¹ “...bu hâlde kamu davasının açılmasının şartına bağlanmış olduğu, kamu davası açılmasının koşulları gerçekleşmemesine rağmen dava açılmış olması karşısında, belirtilen nedenlerle mahkemesince 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223/8-2. cümlesi uyarınca durma kararı verilmesi gerektiği gözetilmeden davanın düşmesine karar verilmesi, kanuna aykırıdır.” Yar. 20 CD, E. 2019/1718, K. 2020/177, 08.01.2020 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁷² “Dava; sahte fatura kullanmak suçuna ilişkindir. Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi ile sanık hakkında sahte fatura kullanmak suçundan kamu davası açılmış ise de bu suça dair sanık hakkında verilmiş bir mütalaa bulunmadığı görülmekle, öncelikle durma kararı verilip, 213 Sayılı VUK'nun 367. maddesi gereğince dava şartı olan mütalaanın verilip verilmeyeceği Vergi Dairesi Başkanlığından sorulup verilmeyeceğinin anlaşılması

AATUHK'da yer alan suçlardan dolayı yapılan yargılamada, dava dosyasının mevcut durumu dikkate alındığında derhal beraat kararı verilmesini gerektiren bir hal var ise durma veya düşme yerine beraat kararı verilmelidir. Yargıtay' a göre derhal kavramı dar yorumlanmak yerine; "yargılamanın geldiği aşama itibariyle" diğer bir ifadeyle "ilave bir delil toplanmasına ya da araştırma yapılmasına gerek kalmadan ..." olarak anlaşılmalı ve yorumlanmalıdır⁷³ . Derhal beraat kararı verilmesi, CMK m. 223/9 gereği olup durma ve düşme sebepleri aleyhe olası bir sonucu önlemek için kabul edilmiş olduğundan lehe sonuca engel olmayacağı düşüncesine dayandırılmaktadır⁷⁴ .

SONUÇ

Kamu ekonomisinin ihtiyaçlarını gidermek amacıyla tahsil edilen kamu alacaklarının, hazineye dâhil oldukları ana kadar geçen evrede korunmaları ve güvence altına alınmaları gerekmektedir. Tahsil sürecinin sağlıklı işleyebilmesi ve kamu alacağının eksiksiz biçimde hazineye katılmasını sağlamak amacıyla bu evrede gerek kamu borçlusu gerekse de üçüncü kişilerin süreci ihlal edici olası birtakım fiilleri suç olarak değerlendirilerek kanun koyucu tarafından yaptırım altına alınmıştır. Kamu icra suçları da diyebileceğimiz bu suçların, ceza hukukunda genel kanun niteliğinde bulunan TCK ve diğer özel ceza kanunları ile ceza içeren kanunlarda yer alan suçlara nazaran uygulamada daha az rastlandığı yadsınamaz bir gerçektir. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından her yıl yayınlanan Adli istatistiklere bakıldığında bu durum açıkça gözlemlenebilmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında AATUHK'da düzenlenen suçların neredeyse tümünün bir muhakeme şartına bağlanmasının etkisi oldukça büyüktür. İİK'da yer alan kimi suçlarda alacaklıya tanınan şikâyet hakkının, AATUHK'da yine alacaklı taraf olan idareye ihbar adı altında tanınmış olması tutarlı gözükmemektedir. Ancak AATUHK m. 115 ile bir muhakeme şartına bağlanan suçlarla paralel özellik taşıyan bazı icra-iflas suçlarının da şikâyete bağlı tutulmayıp resen soruşturulup kovuşturulabileceği anlaşılmaktadır. Örneğin, İİK m. 331'de yer alan alacaklısını zarara sokmak kasdıyla mevcudunu eksiltme suçu için herhangi bir muhakeme şartı öngörülmemişken, söz konusu suçta çok yakın bir özellik arz eden, unsurları neredeyse aynı diyebileceğimiz amme alacağının tahsiline engel olma suçu ancak alacaklı amme idaresinin o mahaldeki en büyük memurunun ihbarı üzerine takip olunabilmektedir. Böylesi bir sonuç kamu

---

durumunda davanın düşürülmesine karar verilmesi gerekeceği gözetilmelidir.” Yar. 11 CD, E. 2017/2340, K. 2018/2206, 14.03.2018 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁷³ “Derhal, yani yargılamanın geldiği aşama itibariyle, beraat kararı verilebiliyorsa; artık koşulları olsa bile, "durma" "düşme" veya "ceza verilmesine yer olmadığı" kararı verilemez.” Yar. CGK, E. 2011/7-302, K. 2012/23, 07.02.2012 (Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası)

⁷⁴ Yenisey ve Nuhoglu (n 27) 769

alacaklarının özel alacaklara nispetle daha önemli olması ve süratli ve etkin şekilde tahsil edilmesi gerekliliği anlayışına ters düşmektedir. Diğer taraftan böylesi bir muhakeme şartının, kamu borçlularının özel hukuk borçlularından farklı bir konumda bulunmaları ve alacaklı kamu idaresinin kamu borçlularının borcu ödedikten sonraki durumları ile alakadar olmaları mecburiyeti karşısında alacaklı kamu idaresi ile kamu borçlusu arasında menfaat dengesinin kurulmasına hizmet ettiği söylenebilecektir.

AATUHK m. 115'in tatbikinde de birtakım tereddütlerin oluştuğu söylenebilir. Bu durumun başlıca sebeplerinden birisi de maddenin yazım tekniği ve tercih edilen kavramlardır. Her şeyden önce madde başlığında icra hukukunda daha yaygın olarak kullanılan "takip" kavramına yer verilmesi, soruşturma aşamasının mı yoksa kovuşturma aşamasının mı kastedildiği konusunda ikileme düşülmesine neden olmaktadır. Bir diğer önemli eksiklik de ihbarın, maddede bahsi geçen suçlar bakımından bir muhakeme şartı olarak düzenlendiğinin ayrıca ve açıkça belirtilmemiş olmasıdır. İlk fıkraya eklenebilecek bir cümle bu konuda uygulayıcılar arasındaki soru işaretlerini gidermeye yeterli olacaktır. Özetle, olası bir değişiklikle madde metnine ihbar yerine "yazılı başvuru" kavramının tercih edilmesi ve bu durumun bir muhakeme şartı oluşturduğunun açıkça ifade edilmesi uygulamada tereddütlerin ve karmaşıklığın son bulmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Alacaklıdan U, Suçun Unsurları (2. Baskı Sevinç Matbaası 1975)

Bahçeci B, Kamu Alacağını Takip Hukuku (1. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019)

Başbüyük İ, 'Kamu İcra Hukukunda Kamu Alacağının Tahsiline Etki Eden Suçlar AATUHK m.110-114' (2014) 16 Özel Sayı Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, 4613-4631

Candan T, Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (3. Baskı, Mali Akademi Yayınları 2007)

Coşkun M, Açıklamalı ve İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (3. Baskı, Seçkin Yayınevi 2016)

Dursun S, Sermaye Piyasasında Gerçeğe Aykırılıktan Doğan Suçlar (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2010)

- Erem F, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Cilt 1 (10. Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1973)
- Erman S, Ticari Ceza Hukuku (Mae Baskı Atölyesi 1976)
- Gerçek A, Kamu Alacaklarının Tahsil Hukuku (6. Baskı, Ekin Yayınevi 2020)
- Karabulat EC, 'Karşılaştırmalı Olarak Objektif Cezalandırılabilme Şartları ve Muhakeme Şartları' (YL Tezi, Gazi Üniversitesi, 2016)
- Karakoç Y, Kamu Alacaklarının Tahsili Aşamasında Ortaya Çıkan ve Vergi Yargısında Çözömlenen Uyuşmazlıklar (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 2000)
- Koca M ve Üzölmez İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (8. Baskı, Seçkin Yayınevi 2015)
- Öncel M, Kumrulu A ve Çağan N, Vergi Hukuku (18. Baskı, Turhan Kitabevi 2010)
- Öner E, Vergi Hukuku (11. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019)
- Özbek VÖ, Doğan K, Bacaksız P ve Tepe İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (9. Baskı, Seçkin Yayınevi 2018)
- Özbek VÖ, Doğan K ve Bacaksız P, Ceza Muhakemesi Hukuku (12. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019)
- Özcan O, Vergi Suçları (Seçkin Yayınevi 2015)
- Özgenç İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (12. Baskı, Seçkin Yayınevi 2016)
- Şahin C ve Göktürk N, Ceza Muhakemesi Hukuku-I (10. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019)
- Şenyüz D, 'Vergi Kaçakçılığı Suçunda Dava Şartı Olarak Mütalâa /Görüş' (2016) 81 (2) İzmir Barosu Dergisi, 13-50
- Ünver Y ve Hakeri H, Ceza Muhakemesi Hukuku (14. Baskı, Adalet Yayınevi 2018)
- Yenisey F ve Nuhoğlu A, Ceza Muhakemesi Hukuku (7. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019)
- Yenisey F ve Nuhoğlu A, 'Yazılı Başvuru Şartının Hukuki Niteliği' (2013) (101) Kazancı Hukuk Araştırmaları Dergisi, 97-108
- Yetkin E, 'Bankacılık ve Sermaye Piyasası Suçlarına İlişkin Muhakeme Kuralları' (2015) XIX (3) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 403-434
- Yurtcan E, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (9. Baskı, Seçkin Yayınevi 2019)